

Informácie pre médiá

Literárny fond - výbor Sekcie pre žurnalistiku a novinársku fotografiu

udelil

Cenu Romana Kaliského za významný prínos v oblasti žurnalistiky

Výbor Sekcie pre žurnalistiku a novinársku fotografiu Literárneho fondu od roku 2016 udeľuje významnej osobe slovenskej žurnalistiky Cenu Romana Kaliského. Deviatym laureátom sa stal významný novinár

Július Lőrincz

Výročné ceny Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2023

Porota:

Peter Kubínyi – predseda

členovia poroty:

Ján Bábik

Fedor Bartko

Štefan Dlugolinský

Vladimír Dobrovič

Klára Grosmannová

Renáta Némethová

Ivan Podstupka

Stanislav Ščepán

Do súbehu bolo prihlásených **spolu 128 súťažiacich s 275 príspevkami**, z toho:

- kategória publicistika:
 - Tlač: 24 autorov, 55 príspevkov
 - Rozhlas: 33 autorov, 57 príspevkov
 - TV: 36 autorov, 89 príspevkov
- kategória spravodajstvo:
 - Tlač: 7 autorov, 14 príspevkov
 - Rozhlas: 3 autori, 6 príspevkov
 - TV: 17 autorov, 42 príspevkov
- kategória novinárska fotografia: 8 autori, 12 fotografií

Výročná cena LF za novinársku tvorbu za rok 2023 bola udelená:

➤ kategória publicistika:

• tlač:

Andrej Barát

- Tichý oceán hlce domovy. Slovensko nemôže ostať potichu
- Boja sa životodarnej sily – dažďa. Ukradol im dušu
- Tušíte vôbec, čo nám dávajú do banánov?

Denník Pravda

Ochranou životného prostredia sa Andrej Barát v Pravde zaoberá každý týždeň v piatkovom rozšírenom vydaní. Zvyčajne píše reportáže, aj tieto tri príspevky spĺňajú formálne aj obsahovo kritérium reportáže. Keď nás autor vnáša do deja, veľmi nenásilne opisuje miesto, ale signalizuje súčasne hlavnú myšlienku (v Hondurase mizne dedina Cedeño, lebo ju postupne zaberá oceán, zosuvy pôdy, zrúcané domy; v Peru ho zaujali farmári, ktorí pestujú banány). Všetky informácie, ktoré získal, prepája so súčasnosťou u nás, prípadne našimi, nie celkom presnými poznatkami (banánovník nie je strom ani ker, ale rastlina, sú banány drahé alebo lacné?). Žiadne frázy, zaujímavé fakty, zrozumiteľné vety, nič nezostáva nevysvetlené, žiadne odpisovanie z podkladov, prospektov. Brilantne „remeselne“ spracované. Hľadá odpovede na otázky, ktoré si sám položil. Čitateľ začne chápať, že klimatická kríza sa týka celého ľudstva, aj nás.

• rozhlas:

Soňa Gyarfašová

- Epilóg o spravodlivosti alebo príbeh o tom, či sme museli urobiť za komunistickými krivdami hrubé čiary
- Psychiatria v moci režimu alebo ako komunisti lámali myseľ a dušu RTVS, Rádio Slovensko

Oba príspevky Sone Gyarfašovej mali vysokú úroveň a svojím rozhlasovým spracovaním predstihovali ostatné prihlásené relácie. Autorka dlhodobo programovo objavuje tragické príbehy slovenských dejín 20. storočia, na ktoré nesmieme zabúdať. Jej práca presahuje bežnú publicistiku a má povahu dobrej vedeckej práce, podanej na vysokej rozhlasovej úrovni. Porotu zaujala obidvoma príspevkami. V prvom poukázala na konkrétnych prípadoch na zneužívanie psychiatrie v čase totality, na lekárov, ktorí porušovali Hippokratovu prísahu, nechali sa zlomiť a donášali na pacientov, resp. plnili príkazy tajných služieb (medzi nimi boli aj známi psychiatri), na druhej strane predstavuje aj príbehy psychiatrov, ktorí odolali nátlaku aj za cenu pracovného šikanovania a prenasledovania. V druhom príspevku si kladla otázky, či sme sa dostatočne vyrovnali s minulosťou z obdobia totality a poukazovala na konkrétne prípady, keď ľudia zviazaní s minulým režimom sa podieľali na politickom živote i práci tajných služieb aj po roku 1989.

• televízia:

Barbora Šišoláková

- Mladšie lepšie vynáša
- Sny sa plnia na svahu
- Nemajte obavy, seňora RTVS, STV

Mladšie lepšie vynáša

Príspevok mapuje zvláštny obchod so psami. Kvôli zisteniu nekalého obchodovania redaktorka vycestovala aj do Belgicka, kde sa slovenské psy predávali. Potvrdila sa domnienka, že slovenských psov na predaj ponúkajú rôzni špekulanti, často v rozpore so zákonmi EÚ, teda aj SR. Dokázať takýto predaj je zložité, pretože ide o organizovaný obchod, do ktorého sú zapojení aj mnohí nezodpovední veterinári. Porota oceňuje výber témy, jej uchopenie i vysokú náročnosť v prípravnej fáze ako aj samotný výsledok redaktorskej práce, ktorý priniesol rozuzlenie špinavého obchodu so psami.

Sny sa plnia na svahu

V tomto príspevku si vzala na mušku nevyriešené alebo skôr zmanipulované reštitučné nároky v minulosti štátom zhabaných pozemkov súkromných vlastníkov a dnes reštituentov. Cieľom bolo odhaliť čudné praktiky zámeny pozemkov a ich následné prevody na iné osoby, teda na nových vlastníkov. Ide o nadštandardne spracovaný príspevok.

Nemajte obavy, seňora

Autorský publicistický príspevok zaoberajúci sa príchodom migrantov z Kolumbie. Nádejní študenti boli podvedení mexickým špekulantom, dobre poznajúcim právne pomery v EÚ i na Slovensku. Ide o ukážkový i poučný príklad cielenej manipulácie a okradnutie mladých ľudí a ich rodín. Autentické výpovede zahraničných študentov umocňujú výpovednú hodnotu príspevku.

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **tlač:**

Jaroslav Vrábel' in memoriam

- Ani klamať a podvádzať nevedia, napísala pracovníčka inšpekcie. V kauze spod Vysokých Tatier sú Miškov, Kuffa, starosta a úradník
- Takmer celá rodina nových štátnych tajomníkov Kuffovcov čelí žalobám
- Pozemok nepredával, zmluvu nepodpisoval, ale kataster mu dal plombu. Žaluje ho poslanec
Denník Korzár

Autor chronologicky opisuje prípad „predaja“ a kúpy pozemku na brehu Domaše, obe sporné strany boli spolumahiteľmi pozemku. Článok nazval výstižne: Pozemok nepredával, zmluvu nepodpisoval, ale kataster mu dal plombu. Žaluje ho poslanec. „V hre“ je aj kataster, ktorý konal na základe nepodpísanej zmluvy od predávajúceho. Autor podrobne, chronologicky, opisuje tento konkurenčný boj o špekulatívnych kúpach a predajoch pozemkov, drží sa faktov, objektívne opisuje situáciu a naznačuje možné východiská.

Ďalšiu veľkú kauzu (nelegálny výrub stromov v Tatrách, predaj pozemkov a nová výstavba objektov) autor rozpitváva podloženými dokumentami a odhaleniami inšpekcie. Články sú veľmi čítavé, zaujímavé, nie sú v nich žiadne nadbytočné informácie.

Na nájdenie vhodnej témy, zistenie a overenie všetkých faktov a publikovanie investigatívnych článkov v podobe, ako ich nastoľoval Jaroslav Vrábel', treba nesmierne veľa času, trpezlivosti a novinárskeho kumštu. Tie Jaroslav Vrábel' mal, presvedčali sme sa o tom niekoľko rokov, keď úspešne bodoval v našej novinárskej súťaži.

- **rozhlas:**
cena nebola udelená

- **televízia:**

Erik Vrábek

- Deň v okrese Dolný Kubín
- Tradičné páračky
RTVS, STV

Deň v okrese Dolný Kubín

Autor na malej ploche a pútavou formou zachytil niektoré zaujímavosti okresu a mesta Dolný Kubín. Začínal pravekom a končil v súčasnosti. Porota oceňuje autorské spracovanie spravodajského príspevku.

Tradičné páračky

Týmto príspevkom autor priblížil minulé časy. Klasické perie do vankúšov a perín dnes nahradili umelé hmoty a tradícia páračiek odišla do zabudnutia. Staré zvyklosti, praktizované najmä počas dlhých zimných večerov a aj za prítomnosti spevu, či strašidelných príhod, oživil na Orave. Porota ocenila výber témy, jej textové i obrazové spracovanie. Autentické výpovede diváka ubezpečujú, že párať perie je nielen psychický oddych, ale aj socializácia ľudí z obce spojená s užitočným a hmatateľným výsledkom.

Ruka v ruke

Zaujímavá reportáž so sociálnym rozmerom. Školáci v Dolnom Kubíne sa pravidelne stretávajú so seniormi v miestnom Domove sociálnych služieb. Autor odkryl hlboký ľudský rozmer, ktorý zblížuje tých skôr narodených a deti. Porota ocenila výber témy, spracovanie a najmä odkrytie príbehu, ktorý sa pravidelne odohráva v Dolnom Kubíne.

➤ **kategória novinárska fotografia:**

Michal Svítok

- séria fotografií: Posledná tona slovenského uhlia
TA SR

Vyťaženie poslednej tony uhlia z Bane Nováky sa definitívne zavrášila 114-ročná priemyselná ťažba uhlia na Slovensku. Poslednú tonu hnedého uhlia vyviezli baníci z úseku, na ktorom pred desaťročiami s ťažbou v rámci nováckej bane začínali. Atmosféru týchto chvíľ zachytil Michal Svítok svojim fotoaparátom.

Mimoriadna cena LF za novinársku tvorbu za rok 2023 bola udelená:

➤ **kategória publicistika:**

- **tlač:**

Soňa Jánošová

- Buď kráľovnou. Zaži zázrak. A zaplať
Denník SME

- **rozhlas:**

Marcel Páleš

- Aj v lete chodí Mikuláš
RTVS, Rádio Regina Stred

Michal Herceg

- Bodkované Vianoce
RTVS, Rádio Regina Západ

- **televízia:**

Silvia Košťová

- Katedrála zázrakov
RTVS, STV

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **tlač:**
mimoriadna cena nebola udelená
- **rozhlas:**
mimoriadna cena nebola udelená
- **televízia:**

Adel Ghannam

- Vianoce v Bachmute
- Na fronte s rozviedkou
- Posledná línia
TV Markíza

➤ **kategória novinárska fotografia:**

Tomáš Benedikovič

- Robert Fico sa vracia
Denník N

Prémie LF za novinársku tvorbu za rok 2023 boli udelené:

➤ **kategória publicistika:**

- **tlač:**

Bianka Stuppacherová

- Nemám šablónu, ako oznámiť pacientovi, že je HIV pozitívny
- Na tuberkulózu u nás stále umierajú deti
- Solovič o tuberkulóze: Niektorí sa neboja, ani keď chrchlú krv
Denník Pravda

Veronika Folentová

- Ako 14-ročná čakala na miesto v nemocnici tak dlho, až sa pokúsila zabiť.
Detská psychiatria kolabuje
- Zo závislosti od Neurolu sa lekárka dostávala mesiace. Tento liek kupujeme toľko čo Acylpyrin
Denník N, dennikn.sk

Gabriela Bachárová

- Rodič nie je návšteva, (Zdravá rodina, Zdravie-Pravda)
- Učiteľka rómskych detí Monika Podolinská: Považovali má za úbohú, lebo doma nemáme oheň, (ahojmama.sk)
- Rozhovor: Oľga Coulton-Shaw: S ľuďmi z chudobných rómskych komunít sa cítim dobre. Tak naozaj dobre., (ahojmama.sk)

• rozhlas

Lukáš Mano

- Medzinárodný maratón mieru oslávi 100. ročník,
RTVS, Rádio Slovensko

Terézia Križková

- Mínus 350 gramov
RTVS, Rádio Devín

Rozália Vlasková

- Čo by bolo, keby bol každý piaty domček medovníkový?
- Čo by bolo, keby sme neváhali s odvahou?
RTVS, Rádio Regina, Rádio Junior

Zuzana Botiková

- Detský a dievčenský spevácky zbor SRO má 70
- 75 rokov Lúčnice
RTVS, Rádio Slovensko

Alexander Ernest

- Posledná dávka
RTVS, Rádio Regina Stred

• televízia:

Matúš Ružička

- Pozor, horí Štiavnica!
- Baníci plačú
RTVS, STV

Juraj Mravec

- My, z Arcachu
RTVS, STV

Jozef Kubánek

- Zmiznutie Marcela Samuhela
- Kamery nad zlato
RTVS, STV

➤ **kategória spravodajstvo:**

• **tlač:**

Daniel Kerekeš

- Krúžkovacia revolúcia: ako voliči postupne preberajú parlament zo straníckych do vlastných rúk
- Gerrymandering poznali už naši prarodičia a Mečiarov obvod je mýtus
- Komunisti v roku 1948 vedeli, že v prieskume nedopadli dobre. Agentúra musela skončiť
Denník N

Michal Frank

- Spreneverila viac ako tretinu obecného rozpočtu, stíhaniu sa vyhne. Čo ukázalo vyšetrovanie?
Denník Korzár

• **rozhlas:**

Lukáš Füle

- Nesprístupnenie analýz k darovaniu stíhačiek Mig-29 Ukrajine
RTVS, Rádio Slovensko

• **televízia:**

Martin Prôčka

- Chorvátsko dohorelo
TV Markíza

Chantal Rosa Staruch

- Nebezpečné čakacie lehoty
- Sono prsníkov chcú zrušiť
- Poslankyňa sťahuje návrh,
TV Markíza

Alexandra Murajdová, Zuzana Ferenčáková

- Manipulatívny a agresívny. Prehovorila bývalá partnerka záchranára, ktorého vinia zo znásilnenie študentky
TV Markíza

➤ **kategória novinárska fotografia:**

prémia nebola udelená